

Slovo úvodem

Je to poněkud zvláštní úkaz. Na většině území zeměkoule se pravidelně střídají dny a noci, lidé tomu podřizují do jisté míry také pravidelně svůj životní rytmus, pokud jde o práci, odpočinek, zábavu, cestování, stravování apod. Pouze jedna noc v roce se z tohoto stereotypního rytmu vymyká, když se mění letopočet, století nebo dokonce tisíciletí. Je v tom magie čísel, nebo nějaká skrytá lidská potřeba či snad obecně přijatá kulturní konvence? Neumím na to odpovědět a snad je to otázka spíše pro etnologa, psychologa či astrologa. A proč je tato noc naplněna bujarým veselím, křepčením a jucháním a ne třeba tichým rozjímáním nebo výletem do přírody?

V našem kulturním okruhu jí říkáme silvestrovská noc, protože v katolickém kalendáři je poslední den v roce zasvěcen svatému papeži Silvestru I. Tento náměstek Kristův sice dává poslední noci v roce své jméno, ale jinak žádná souvislost mezi jeho životem a slavením konce roku není. Z jeho života je známo málo ověřených fakt a bez vlastní zásluhy se stal obětí pozdějšího podvodu, tzv. konstantinové donace, neboť jemu jako papeži působícímu v době vlády císaře Konstantina měl císař udělit vládu nad církevním státem. Také žádná legrace. Dá se říci, že se papež Silvestr I. dostal do názvu poslední noci v občanském roce jako pověstný Pilát do kréda. O jeho vztahu k zábavě a humoru není nic známo – jako příklad pozitivního vztahu církve k humoru bývá citován sv. Tomáš Morus. Ten má však svátek v úplně jinou dobu – 22. června.

*Smiřme se s tím, že nevíme přesně, proč nás poslední noc v roce, zvláště v roce končícím na dvě nebo tři nuly, tak vzrušuje a dojíká. Poslední silvestrovská noc byla plná grandiozních oslav, i když to byla jen noc mezi předposledním a posledním rokem 20. století. Čeká nás o příští silvestrovské noci ještě něco velkolepějšího nebo se již invence architektů oslav vyčerpala? Ať to je a bude jakkoliv, vychází i Státní ústřední archiv v Praze vstříc obecnému vkusu a ve svazku svého sborníku *Paginae historiae* na rok 2000 přináší vedle příspěvků vážných či nudných i trochu koření z oblasti historických kuriozit a dějin humoru. Ukázalo se, že to není tak jednoduché, jak by se na první pohled zdálo. Humor a zábava mají situační a chvilkový charakter a nebývají tak často zaznamenány v písemných pramenech nebo se stávají obětí skartačních čistek. Přísné vědecké kritiky bych rád uklidnil, že se podobné vybočení nebude opakovat, alespoň ne často. I jim bych přál, podobně jako všem ostatním čtenářům sborníku, aby jim četba „jubilejního“ svazku přinesla trochu osvěžení a občerstvila jejich duši, okoralou četbou mnohem duchamornějších periodik. Těm, kteří by chtěli autory těchto „Pagin“ následovat, bych chtěl adresovat jedno vážně míněné varování. Psát o dějinách humoru není žádná legrace.*

Václav Babička